

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

De Virtute Ac Sacramento Pœnitentiæ Decisiones

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Decisio XXVI. Argumentum. Prima circumstantia Quis, in confessione explicanda, declaratur. Hæc concernit personam Pœnitentis, cujus peccata vel gravat, vel multiplicat numero, vel facit mutare ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94661](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94661)

non nocent, & similes, non sunt necessario in confessione dicendæ, ne confessio reddatur nimis onerosa; aut scrupuli in mente pœnitentium generentur. Reginaldus d. lib. 6. n. 135. & Cobatus eod. tr. 6. n. 371. ubi exemplificat de eo, qui se inebriavit die jejunii, aut die Veneris, aut postridie sacre Communionis, aut aspexit rem turpem uno vel utroque oculo; vel furatus est dextera, aut sinistra manu; ante sive post prandium; & de his similibus, de quibus supra num. 2.

Hæc quinque Notanda, si confessarii non dedignati fuerint observare, deprehendent, non absque ratione à tot, ac tantis Theologis scriptum fuisse, circumstantias notabiliter aggravantes esse de necessitate confitendas, quia expressæ in primis quatuor notandis supradictis, impunè omitti non possunt. Ac vice versa temperabunt opinionem contrariam de circumstantiis aggravantibus tantum non manifestandis, ut ea in praxi locum habeat, quando leviter tantum gravant; & sunt extra casus in iisdem notandis expósitos.

DECISIO XXVI.

ARGUMENTUM.

Prima circumstantia **QUIS**, in Confessione explicandâ declaratur. Hæc concernit Personam Pœnitentis, cujus peccata vel gravat, vel multiplicat numero, vel facit mutare speciem, ob ejus Dignitatem, Votum, Ligamen Matrimoniale, & Scandalum. Agitur de dignitate Pœnitentis ob scientiam, ætatem, ac Superioritatem. De ejus voto, statumque conjugali; pluribusque exemplis ostenduntur circumstantiæ inde resultantes in Confessione manifestandæ. Scandali essentia, ac divisio traditur, & plene differtur de Scandalo activo, ac passivo, & quomodo sint confitendæ circumstantiæ ex scandalo insurgentes; additis jucundis Historiis in materia Scandali.

SUMMARIUM.

- 1 Circumstantia in unoquoque peccato sunt septem, & quæ?
- 2 Circumstantia **QUIS** versat ut circa Divinitatem, Votum, seu ligamen maritalis, & scandalum pœnitentis.
- 3 Dignitas in pœnitente vel ob scientiam, vel ætatem, vel ob Superioritatem.
- 4 Scientia circumstantia manifestanda.
- 5 Ætas in peccatore gravat peccatum.
- 6 Superioritas gravat, & aliquando multiplicat numero peccatum, ideo circumstantia Superioritatis explicanda.
- 7 Voti, ac ligaminis maritalis circumstantia exprimentenda. Et an Voti solemnitis & an alium faciat peccare contra materiam sui Voti?
- 8 Circumstantia in casibus luxuria manifestanda.
- 9 Mortuam mulierem carnaliter cognoscens quale peccatum committat?
- 10 Scandalum unde dictum? Quid, & quod duplex sit? num. 11.

- 12 Scandalum quando sit peccatum mortale? & quando veniale?
- 13 Scandalum nunquam est licitum.
- 14 Abraham, Lot, & Eliseus an commiserint peccatum scandali?
- 15 Chineses an possint simulare adorationem Idoli, tenentes Crucem?
- 16 Peccatum minus an suadendum, ut evitetur peccatum majus?
- 17 Naaman cur potuerit genuflectere in Templo Idoli?
- 18 Scandalum passivum quando evitandum, vel permittendum? Regule quatuor.
- 19 Scandali activi circumstantia semper in confessione aperienda? & ad quos, & ad quos extendat?
- 20 Circumstantia per oblivionem omissa quando confitenda?

QUæ hucusque de Circumstantiis dicta sunt, deservunt pro Regula ac doctrina generali ad cognoscendum, quando mutent speciem peccati, & quando gravent tantummodo intra eandem speciem; & in consequentiam ad sciendam, vel absolutam necessitatem manifestandi easdem Circumstantias in Confessione; vel facultatem illas tacendi, ut de simpliciter aggravantibus concedunt neoterici; quamvis, ut supra probatum est, tutius sit, ac magis expediens ad certitudinem, validitatemque Sacramenti eas exponere, potissimum si notabiliter gravent; & opinantes, eas taceri posse, intelligendi sint, si circumstantiæ leviter tantum gravent. Modò descendendum est ad ipsas circumstantias in particulari, ex quarum individua discussione apertius Lector instructus evadat, & discat, quænam sint mutantes speciem, & quæ gravantes, & ex his omnibus quæ de necessitate sint confitendæ.

Communis Doctorum consensus firmat, septem esse Circumstantias, quæ circa unumquodque peccatum considerari possunt, & quæ hoc vulgari carmine, omnibus Confessariis notissimo, comprehenduntur. Videlicet:

Quis, Quid, Ubi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, quando.

De Circumstantia, **Quis?**

Hæc Circumstantia denotat qualitatem personæ pœnitentis, ac confitentis peccata, circa quam tria sunt consideranda, ut cognoscatur, an ejusdem peccata mutaverint speciem, vel gravaverint tantum. Hæc tria sunt Dignitas, Votum, seu ligamen Matrimoniale, atque Scandalum.

Dignitas resultat in homine vel ob Scientiam, vel ob Ætatem, vel ob Superioritatem. Reginaldus in Praxi lib. 14. num. 28. ideo qui Scientia pollet, & peccat, aggravat peccatum suum; & majus est peccatum viri docti, quam hominis ignorantis. cap. Excellentissimus, 11. quest. 3. unde ait Dominus Luc. 12. 47. Ille servus, qui cognovit voluntatem Domini, & non preparavit, & non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis; & 2. Petr. 2. 21. Melius erat illis, non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod illis traditum est sancto mandato. Et hæc circumstantia magnam vim habet cohibendi studiosos à peccatis, à quibus si non abstinere, bonum erit hanc circumstantiam confiteri, est enim aggravans notabiliter. Ætas pariter in peccatore aggravat ejus peccatum, quia quo senior est homo, majorem habet obligationem

nem cum Dei timore vivendi; nam peccator centum
 5 annorum maledictus erit. *Isaia* 65. 20. & est lacrimabile valde, audire fenes spurcitiscarnis, vel gulæ, aut aliis flagitiis inquinatos, adinstar eorum, qui *exarserunt in concupiscentiam* (Sufannæ) & *everterunt sensum suum*. *Dan.* 13. 9. *Sanctitas* quoque vitæ gravat vehementer peccatum, ex mera malitia commissum, unde de servis suis lamentatur Deus, dicens *Jerem.* 11. 15. *Quid est: quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa?* Dixi, ex mera malitia, quia si peccarent ex infirmitate, aut ex aliqua vehementi passione, aut tentatione, citra scandalum, aut votorum transgressionem, minus peccarent. S. Thom. 2. 2. *quest.* 186. *art. ult.* citius enim surgunt à lapsu, & impenius se castigant. *Superioritas* verò non solum aggravat peccatum, *cap. precipue.* 11. q. 3. quando Prælatus occultè, & extra officium suæ Superioritatis peccat; sed etiam mutat speciem, quando peccat cum aliquo ex suis subditis, cujus custodiam spirituales habere tenentur ex officio; idcirco Episcopi ac Parochi peccatum committentes cum suis ovis, tenentur hanc circumstantiam exponere in Confessione; quia ultra speciem peccati commissi peccarunt contra promissionem Deo factam in acceptatione illius Superioritatis, de retrahendo subditos à peccatis, & in via Dei dirigendos; ut bene probat Eminentiss. Cardin. de Lauræa de *Pœnit. disp.* 11. *art.* 5. *num.* 83. & *segg.* Eminentiss. Card. de Lugo eod. *tract.* *disp.* 16. *num.* 356. & 357. Et notavit Bonacina de *Matrimonio quest.* 4. *punct.* 16. *num.* 10. quem refert, ac sequitur Collegium Salmanticens. de *Sacramentis in genere tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 62. Igitur peccantes, si sint qualificati in scientia, vel in ætate, vel Superioritate Ecclesiastica, nisi sint noti Confessario, debent exprimere has circumstantias. Secus dicendum de Superioribus Laicis, deputatis ad castiganda delicta populorum; nam illi, si occultè delinquant, non tenentur se accusare de dicta circumstantia Superioritatis, eo quia eorum officium non respicit curam animarum; sed regimen in concernentibus forum contentiosum, & externum. Diana *part.* 1. *tract.* 7. *resol.* 36. residente in opere ejus Coordinato *tom.* 1. *tract.* 7. *resol.* 160. qui tamen in *tom.* 7. *tract.* 4. *resol.* 22. & 23. docet, eos teneri ad manifestandam suam Superioritatem, si omiserint subditos corrigere. Hæc de dignitate Poenitentis.

Votum, seu Ligamen ejusdem est attendendum
 7 præcipue in peccatis luxuriæ; nam per utrumque non solum offenditur sextum Præceptum Decalogi de non *machando*, sed etiam promissio facta Deo, vel alteri personæ de abstinendo à quacunque culpa carnali; & ideo transgressores voti castitatis, sive solemnitis sive privati, ac ligaminis in statu maritali, committunt in quocunque peccato Luxuriæ duo peccata specie diversa. Emin. Cardin. de Lauræa *d. disp.* 11. à *num.* 90. & *segg.* Eminentiss. Cardin. de Lugo *d. disp.* 16. *sect.* 4. §. 2. à *num.* 146. ubi alios allegant docentes, esse manifestandam circumstantiam status maritalis à conjugatis; & ab habentibus votum hanc voti circumstantiam, non solum ab ipso votente, sed etiam complice, qui cum eo carnis crimen commisit. An autem sit exprimenda solemnitas voti, vel satis sit dicere, peccavi Luxuriæ peccato habens votum Castitatis? Sunt hinc inde opiniones Doctorum, quos refert Collegium Salmanticens. *d. tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 54. & adheret asserentibus, non esse necessarium manifestare solemnitatem Voti, inter quos Sanchez de *Matrimonio lib.*

7. *disp.* 27. *num.* 27. Castropalaus *tract.* 23. *disp.* *Unic. punct.* 9. *num.* 6. Etiple Eminentiss. Cardin. de Lauræa *disp.* 11. *num.* 91. nec non Eminentiss. Cardin. de Lugo, *ubi supranum.* 147. qui duo alia notabilia docent: *Unum*, quod si habens votum castitatis, etiam addiderit juramentum de carnaliter non peccando; si peccet, tria crimina patrat, & tam voti, quam juramenti circumstantias fateri debet. *Alterum*, quod prædictum votum habens, si hortetur alium ad peccandum contra castitatem, obligatus est exprimere circumstantiam dicti sui voti, quia illud offendit, suadendo alium ad peccandum contra castitatem; & multo magis; si habens votum castitatis carnaliter peccet cum alia persona simili voto obstricta: tenetur enim utriusque votum in confessione manifestare; quemadmodum, si conjugatus adulteretur cum muliere, alteri conjugata, utrumque matrimonium debet exprimere; quia diversa obligatio est in peccante, ne violet suum votum, vel suum Matrimonium, ab ea, quam tenet, ne procuret, ut alter violet suum. Idem Eminentiss. Cardin. de Lugo *d. disp.* 16. *num.* 258. Diana *part.* 9. *tract.* 6. *resol.* 4. & *tract.* 9. *resol.* 67. alias 66. Quæ nunc sunt repositæ in opere Coordinato *tom.* 1. *tr.* 7. *resol.* 101. in *fin.* & *resol.* 164. nec non in *part.* 11. *tract.* 5. *resol.* 51. Coordinata in eod. *tom.* 1. *tract.* 7. *resol.* 97.

Hinc ex supradictis resolvuntur sequentes casus, in quibus tamen tutior est opinio, quod sit manifestanda qualitas personæ, tanquam circumstantia necessaria; etsi controvertant Theologi, an committantur duo peccata specie diversa; eorumque major pars respondeant negativè; videlicet 1. Sponsus, ac Sponsa fornicantes cum aliis tenentur explicare circumstantiam sponsaliorum fractorum. 2. Qui primo spontè fornicatur, non tenetur fateri circumstantiam virginittis amissæ, sive Vir, sive Puella, nisi hæc esset in potestate parentum, ob injuriam gravem, quam intulerit illis. 3. In crimine pessimo eandem circumstantiam Virginittis non esse confitendam; quia ejus claustrum non violatur. 4. Religiosus, vel conjugatus si sola mente carnalia peccata committant, tenentur circumstantiam Voti, vel Conjugii explicare. 5. Frigidus, vel Eunuchus turpia agentes cum meretricibus debent circumstantiam suæ impotentiae narrare, quia censentur eorum peccata esse contra naturam. 6. In eodem crimine pessimo non esse exponendam circumstantiam sexus, neque an fuerit agens, vel patiens; & in bestialitate non esse specificandam animalis speciem; neque qui se polluit illas tangendo; quamvis multi DD. in his omnibus contrarium asserunt; ut compendiosè potest Lector videre in Summa Diana *Verb. Circumstantia QVIS?* ubi etiam refert DD. pro utraque opinione; an sit confitenda circumstantia disparitatis cultus, si Christianus peccet carnaliter cum Judæa, vel cum Turca? aut Christiana copiam sui faciat Turcæ, vel Judæo? idemque de Hæretico? ac Hæretica? vel si quis coiret cum muliere viricida cum promissione futuri Matrimonii; aut defloraret Virginem petentem, ac volentem. E contra pro certo docent, coitum cum Religioso Novitio, vel Novitia; aut cum Clerico in minoribus, etsi beneficiato, non obligare ad has circumstantias patefaciendas; quod etiam scribit Collegium Salmanticens. alios DD. referens *d. tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 55. & *segg.* Diana *part.* 1. *tract.* 7. *resol.* 7. relegata in Coordinato *tom.* 1. *tract.* 7. *resol.* 79. His est addendum, quod docet Bordonus in

Decis. Miscell. decis. 109. nempe concupiscentem pluries copulari cum Matre, & Filia, sibi nullo consanguinitatis, vel affinitatis gradu conjunctis, non teneri circumstantiam incestus narrare; quia species hujus peccati requirit, ut altera ex mulieribus sit consanguinea, vel affinis ejusdem concupiscentis affinitas autem non contrahitur, nisi præcedat actualis copula cum una ex iisdem; ut etiam scribit Diana Coordinatus d. tom. 1. tract. 7. resol. 111. desumpta ex part. 10. tract. 15. resol. 13. in veteri.

Tandem, quia non est scelus, quod malitia humana non commiserit: disputant Moraliste, quam speciem peccati committat, qui copulam habet carnalem cum muliere mortua? Diana Coordinatus examinans hunc casum tom. 8. tract. 6. resol. 6. quæ in veteri est part. 9. tr. 9. resol. 1. adducit alios dicentes, committere fornicationem; quia femina, etsi mortua, analogice dicitur femina; alios bestialitatem; quia femina defuncta non est amplius speciei humanæ; alios simplicem molitiam, aut pollutionem; prout accidit, cum quis se polluit cum statua; & cum hac opinione remanet Diana addens nihilominus, hanc esse circumstantiam notabiliter aggravantem; & per consequens juxta tutionem opinionem esse exprimendam in Confessione. Præterquam quod si coiret cum ipsa defuncta ex affectu erga illam tanquam viventem, exponendus esset status, & qualitas ejusdem mulieris: quia si esset uxorata, vel virgo, causaret peccatum diversæ speciei à pollutione, nempe adulterium, vel stuprum. Et hæc satis circa Circumstantiam QUIS, occasione Fori, vel Ligamini Matrimonialis.

Sequitur tertium considerabile in Circumstantia Quis, nempe, Scandalum quod sic dicitur à verbo *ἐναρξω* hoc est claudico, ut notat Vossius in Etymologic. Lingua Latina V. Scandalum; eo quia dat Scandalum cogit proximum in bonis moribus claudicare: vel ut scribit Tirinus in Comment. Epist. ad Roman. cap. 14. Vers. 13. à verbo *ἐναρξω*, id est obliquo; scandalizatus enim deflectit à via recta, & vadit per obliquam, siquidem, ait Tirinus ibidem, obliquum vocant illum bacillum, quo mulpipula aperta detinetur & cuiusca alligatur, ut mus eam arrodens, mulpipulam eversam in se irahat. Hinc translata est hæc vox ad significandum omne id, quod alteri est causa lapsus, & peccati: Et proprie loquendo scandalizare significat ponere offendiculum alicui, ut cadat. Magrius in Hierolex. eod. verb. Definitur autem Scandalum, ut dictum, vel factum, vel omisum minus rectum, præbens alteri occasionem ruinae S. Thomas 2. 2. quest. 43. art. 1. Reginaldus lib. 14. num. 22. & Layman lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 1. ubi observant, consistere scandalum in verbis, vel factis minus rectis, à quibus alii sumunt occasionem peccandi; aut etiam in omissionibus, scilicet eorum, ad quæ aliquis est obligatus, puta non audiendo Missam in die festo; vel non recitando officium, si sit beneficiatus, vel ordinatus in Sacris; quo exemplo etiam aliis datur occasio omittendi auditionem Missæ, vel officii recitationem. Non dicitur autem concupitum in definitione Scandali, sicut in definitione peccati; quia ea, quæ retinentur ab homine interius in corde, non pariunt scandalum, quod consistit tantummodo in externis, nam sicut in via corporali obex, quo quis impingitur ad lapsum, est exterior; sic in processu viæ spiritualis per exemplum, vel inductionem, aut exhortationem ad malum, exterius factam, alter trahitur ad peccandum, S. Thomas 4. q. 43. art. 1.

Duplex autem est Scandalum, Activum ac Passivum. Scandalum activum consistit in illo, qui dicit, aut facit rem minus rectam præbentem alii occasionem ruinae spiritualis; vel dantem impedimentum in Dei servitio. Ut qui hortatur socium ad fornicandum; vel si pater blasphemans, aut se inebrians det motivum filiis suis blasphemandi, & se inebriandi; aut si mundani homines irrideant, ac spernant eos; qui pietatis operibus sunt addicti, à quibus se retrahunt ob dictas irrisiones. Passivum Scandalum consistit in eo, qui peccat, vel desistit à bonis operibus, motus à dictis, vel exemplis alterius; ideo hæc Scandala aliquando sunt simul conjuncta cum quis movet alium ad malum, & iste consentit, & peccat; tunc enim extat Scandalum Activum, ac Passivum; aliquando sunt separata, & unum scandalum est sine alio; exempli gratia, si quis hortetur socium ad furtum; at socius recuset furari; quia est scandalum Activum sine passivo. Vel si quis ex actione alterius bona, vel differentia, ob suam propriam malitiam, sumat occasionem peccandi; aut ob suam ignorantiam; quia tunc est scandalum passivum sine activo; & in primo casu dicitur Scandalum Pharisaicum; nam Pharisei ob eorum malitiam de doctrina Domini scandalizabantur; quod Dominus contemnendum esse dicit, Matth. 15. 12. In secundo casu dicitur Scandalum Pusillorum; quibus opus est reddere rationem circa ea, ob quæ scandalizantur, ut cessent ab ignorantia. Ita S. Thomas 2. 2. d. quest. 43. art. 7. in corp. Layman d. lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 8. Vers. est vero hic advertendum. Diana Coordinatus tom. 7. tract. 5. resol. 1. Quæ in veteri est part. 5. tract. 7. resol. 1. Rursus Scandalum activum duplex est. Unum per se, cum quis male loquitur, vel operatur ea intentione ut proximus peccet. Alterum per accidens, quando non operatur cum tali intentione; sed quia opus non est rectum, ex eo proximus ruit in peccatum. S. Thomas d. q. 43. art. 3. Reginaldus d. lib. 14. n. 22. & Summa Diana V. Scandalum num. 1.

Porro Scandalum aliquando est peccatum mortale, aliquando est peccatum veniale. Scandalum activum per se, id est cum intentione impellendi proximum in peccatum grave est semper mortale; & idem est dicendum, si sit per accidens, id est sine tali intentione, quando dictum, vel factum, aut omisio est opus peccaminosum mortale. Est autem peccatum veniale, si dictum opus sit leve, & non inducat proximum, nisi ad peccatum veniale; nam si haberet vim illum impellendi in peccatum mortale etiam si opus in scandalo activo esset leve, ipsum scandalum esset peccatum mortale. S. Thomas d. quest. 43. art. 4. in Resp. Reginaldus d. lib. 14. num. 25. & 27. Volpi Verb. Scandalum, resol. 174. à num. 7. & seqq. nec non Layman d. cap. 13. num. 1. & 3. ubi dant exempla de muliere, quæ se ornatam offert aspiciendam ab eo, qui eam ad turpia concupiscit. De Clerico tenente domi mulierem populo suspectam, ob quam distractiones fiunt. De juvene dicente verbum amatorium mulieri, audiente ejus marito zelotypo, ex quo magna dissensio oritur inter conjuges ipsos. Ratio autem, cur scandalum activum sit peccatum, est; quia est contra virtutem charitatis, quæ debemus salutem spiritualem proximi diligere; & contra præceptam correctionis fraternæ, per quod à obliga-

mur

mur retrahere proximum à peccatis, multo magis prohibemur, ne illum in peccata impingamus. Scandalum verò passivum, si per ipsum scandalizatus tuit in peccatum mortale, est culpa mortalis; venialis autem, si solum venialiter peccet: non enim exemplum malorum excusat eos, qui sunt illorum imitatores, à peccato; siquidem debent non ad exempla mala attendere; sed ad Legem Divinam, ad quam observandam quilibet Christianus est obligatus, qui propterea non excusatur à culpa, cap. Si dominus, & cap. seq. 11. q. 3.

13 Quapropter hic Theologi omnes firmiter hanc conclusionem, quòd nullo casu licitum est, aliquem inducere dictis, vel factis, tacite, vel expresse ad agendum id, quod ab eo sine peccato fieri non potest. S. Antoninus part. 2. tit. 1. cap. 9. §. 14. Navarrus in Man. cap. 17. num. 262. & alii plures allegati per Layman d. lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 3. quod idem est dicere, nunquam esse licitum dare Scandalum Activum, nam Vabomini illi, per quem scandalum venit, Matth. 18. 7. ex qua veritate deducitur: non esse licitum à maleficio petere, ut maleficio maleficio solvat Salles d. S. Inquisit. lib. 1. cap. 14. Regul. 133. nec ab usurario, ut cum usura mutuet; nec ab infideli, ut per fallum Deum juret; nec à Sacerdote, qui jurisdictione caret, ut à peccatis absolvat; nec alterum invitare ad bibendum usque ad ebrietatem; nec ex urbanitate inducere ad cœnam illum, qui tenetur jejunare; neque pharmacopolis vendere venenum quibusvis postulantibus, sed iis tantum, quos certo sciunt usuros vel ad medicinam, vel ad colores; neque deferre litteras amatorias ad malum finem. Layman d. c. 13. num. 3. & seqq. Azorius lib. 12. c. 17. Volpi ref. 173. & Gobatus in Quinario tr. 5. cap. 13. num. 19. ac. 22.

14 Sed objiciet aliquis Primò, cum Abraham ingrederetur Egyptum cum Sara uxore sua, dubitans eam esse rapiendam, & ducendam in uxorem à Pharaone; ita hortatus est illam: Dic ergo, obsecro te, quod soror mea sis, ut bene sit mihi propter te. Genes. 12. 13. Et cum ita illa dixisset, Sublata est in domum Pharaonis. Ecce duo Scandala. Unum, quòd Abraham hortatus est Saram, ut diceret mendacium; Alterum quod credens Pharaon, eam non esse uxorem, sed sororem Abraham adulterium committeretur illa. Secundo: Loth cum haberet hospites duos Angelos, & cives Sodomæ eos requirerent ad malum finem; ipse Loth obtulit eis duas filias suas, dicens. Habeo duas filias, quæ necdum cognoverunt virum; educam eas ad vos, & abutimini eis sicut vobis placuerit, dummodo viris istis (idest Angelis hospitibus ejus) nihil mali faciatis. Genes. 19. 8. En quod Loth dedit scandalum, idest occasionem peccandi Civibus Sodomitis, offerens eis filias suas, cum facultate eis abutendi in spurcitiis carnalibus. Tertiò: Naaman Syrus petiit consilium ab Eliseo, quid sibi agendum: Quando ingrederetur Dominus meus templum Remmon, (idest Idoli) ut adoret, & illo inmitente super manum meam, si adoraverò in templo Remmon. Quod ut faceret, concessit ei Eliseus; nam ei respondit, assentiendo per hæc verba: Qui dixit ei, vade, in pace 4. Reg. 5. 18. & 19. Ergo dedit ei scandalum, hortando, consulendo, ac approbando, ut adoraret idolum. Nec dicatur, quòd licet exterius genuflecteret, ac adoraret interius, tamen, ac in mente sua intendat adorare Deum verum; quia respondetur, id non sufficere, sed etiam ab actibus externis denotantibus adorationem esse abstinendum; ut declaravit Sacra Congregatio de propaganda Fide circa Chineses, tenentes Crucem in

manu involutam floribus, & ad eam adorandam ac venerandam dirigentes intentionem, dum venerantur, & adorant Idolum suum Confucium; die 12. Septembris 1645. quas declarationes approbavit Innocentius X. easque mandavit observari sub pœna excommunicationis Sedi Apostolicæ specialiter reservatæ, ut refert Pignatellus tom. 5. consult. 45. & ejus compilator Abbas Pascucci part. 2. tit. de Missionariis pag. 64.

Respondetur ad Primum, nullum scandalum ab Abrahamo datum fuisse uxori suæ Saræ; non circa assertum mendacium, quod assereret, esse ejus Sororem, quia erat ejus Neptis; & apud Hebræos Nepotes, & alii ejusdem sanguinis vocabantur fratres; Neptes verò sorores. Non circa periculum adulterii; quia fidebat tum castitati, ac constantiæ Saræ; tum providentiæ Dei, cujus instinctu ita uxorem monuerat; ut filius docent Pererius, Cornelius à Lapide, Tirinus in Comment. d. Genes. cap. 12. cum Auctoritate S. Augustini, & reperit Layman d. lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 10. Vers. Ex tradita doctrina. Ad secundum: Cornelius à Lapide respondet, Loth verè peccasse peccato scandali activi, offerendo Sodomitis filias suas abutendas. Sed alii eum excusant à peccato, eò quia obtulit eas ad evitandum majus malum, quod pessimi illi cives volebant exercere in Angelos asserentes, volenti committere majus malum, licitum esse suadere, ut committat minus. cap. Duo mala; & ibi Barbosa num. 11. dist. 13. Abbas in cap. super eo num. 4. de Usuris. Navarrus in Manuali cap. 14. num. 40. & cap. 17. num. 263. Et alii plures DD. quos citat, & sequitur Diana part. 3. tract. 5. resol. 37. Collocata in Coordinato tom. 7. tract. 5. resol. 34. ubi exemplificat, volenti committere adulterium posse suaderi fornicationem; & furaturo centum, ut furetur quinquaginta. Porro hanc opinionem impugnant, ac reprobant Valentia tom. 3. disp. 5. q. 21. punct. 4. Sà Verb. peccatum num. 8. & alii plurimi apud Layman d. cap. 13. num. 7. Vers. Contrariam verò sententiam; nam nunquam licet consulere ut fiat, quod est peccatum; & de duobus malis minus est eligendum, sufferendo, si evitari non potest non autem consulendo. Hinc insignis illa Quæstio, an liceat absque peccato accipere mutuam pecuniam à fœneratore, etsi solito eam dare usuram? de qua Comitulus libr. 5. quæst. 10. & Vasquez, Opuscul. de scandalo art. 8. num. 33. Qui stant pro negativa nisi gravis necessitas excuset. Et agentes comœdias impudicas rei sunt criminis mortalis. Idem Comitulus d. libr. 5. quæst. 11. & alii plurimi casus, in quibus Theologi ostendunt, nunquam licitum esse præbere aliis occasionem peccandi, etiam sub aliquo bono fine; de quibus Cætopalaus tom. 1. tract. 6. disp. 6. punct. 6. num. 9. Azorius, Wigerus, & alii apud Dianam Coordin. tom. 7. tract. 5. resol. 37. & 38. deductæ ex veteri part. 6. tract. 7. & 8. resol. 43. & 44. Igitur excusatur Loth ab aliis, quod ea verba dixerit Sodomitis de filiabus suis ex quadam animi perturbatione, non ex plena advertentia; vel quod comparative locutus sit, non positivè; idest, potius abutimini filiabus meis; quam Angelis hospitibus; sed per hæc verba non obtulit filias, nec intellexit eas positivè offerre ad peccandum; sicut quis ad placandum hominem iratum contra aliquem, offert pectus suum nudum dicens, potius ecce, occide me; non ut occidatur, sed ut ille placetur, ut latius Cornelius à Lapide in d. Genes. cap. 19. Comitulus d. libr. 5. quæst. 9. in fine

17 in fine. Et Layman. d. cap. 13. num. 7. Ad Tertium respondent circa Naaman Syrum; ejus genuflexionem in templo Idoli non fuisse factam ad simulandam adorationem ejusdem Idoli; sed tantummodo ad serviendum, & sublevandum Dominum suum; prout faciebat in cubiculo, in via, & aliis locis; ideo ab Eliseo non fuisse prohibitam; quia nec dirigebatur ad Idolum, nec requirebatur in signum adorationis illius; Ita Baldellus in Theol. Mor. libr. 1. disp. 14. num. 24. & 25. & Comitulus cod. libr. 5. quest. 9. num. 6. Chineses autem genuflectunt, honorant, & adorant Idolum suum, & ad hunc finem petuntur, ac practicantur prædictæ adorationes; ideo prohibita fuerunt à Sacra Congregatione, non obstante tacita intentione adorandi Crucem absconditam intra flores; quia ubi agitur de fide profitenda, nunquam licet simulare; nec facere actiones protestativas falsi cultus, ut probat Eminen. Cardin. de Lauræa in 3. Sent. tom. 3. part. 2. De fide, ac propagatione ejus, disp. 11. art. 9. num. 253. & seqq. & plenè legitur in Apologia PP. Dominicanorum Missionar. Chinesum Typis impressa Coloniz per Hæredes Cornelii Egmond. Anno 1699. Et hæc omnia deserviunt ad cavendum, ne scandalum ætivum committatur directè, vel indirectè in ruinam spirituales populoꝝ.

At circa Scandalum passivum; Canonistæ dant quatuor sequentes regulas. Prima est, pro scandalo passivo vitando non sunt omittenda ea, quæ sine peccato mortali omitti non possunt; ut baptizari, 18 Horas dicere, & poenitentiam accipere, decimas Ecclesiæ debitas exigere; immunitatem Ecclesiasticam defendere, & similia. cap. Cum ex injuncto. Et ibi Glossa in Verb. dimittenda. De novi operis nunciat. Idcirco S. Thomas Archiepiscopus Cantuariensis, & S. Bellinus Episcopus Patavinus non formidarunt, ob timorem scandali passivi, tueri jura suarum Ecclesiarum, & mortem subire per manus impiorum, prout etiam fecit S. Stanislaus Cracoviensis Antistes in corripienda luxuria Regis Boleslai. Alexander III. pariter non timuit excommunicare Imperatorem Federicum contumacem, ac Sedis Apostolicæ hostem insensum. Et Clemens VII. non omisit, justitiam facere Catharinæ Uxori Henrici VIII. Regis Angliæ, sententiam ferendo super validitate sui Matrimonii, non obstantibus scandalis ab ipso Rege attentatis, laesiviente cum Anna Bolena; ut ex Annalibus Ecclesiasticis Odorici Rainaldi Anno 1534. siquidem, Virgilius scandalum nasci permittitur, quam veritas relinquitur. cap. 3. De Regul. Jur. cap. Nisi 10. Vers. Pro gravi. De renunc. capit. Inter verba 55. Vers. Si autem. 11. quest. 3. cap. Si illa. 23. 1. quest. 7. Secunda Regula est, pro vitando scandalo passivo non sunt committenda, quæ sine peccato mortali committi non possunt, ut si puella stupro consentiat, ne is, qui petit, seipsum interimat: cap. Cum homo. 23. quest. 5. cap. 1. distinct. 14. Et ob hanc Regulam Eleazarus, compulsus carnem porcinam manducare, gloriosissimam mortem magis, quam odibilem vitam complexus fuit. 2. Machab. 6. 19. & ob eandem causam septem fratres Machabæos unâ cum Matre, sub Antiocho Rege, legimus tormentis extinctos. 2. Machab. 7. quod & omnes SS. Martyres invincibiliter passi. Tertia Regula est, pro evitando scandalo, quis potest committere, quod sine mortali peccato committi potest; ut gestare habitum Ordini suo partim congruentem cap. Deus 11. De Vita & honest. Cleric. & conformare se

moribus eorum, inter quos vivit, cap. Quisque 41. dist. Quarta Regula est, pro vitando scandalo potest dimitti, quod sine peccato mortali dimitti potest, ut corrigere, seu punire omnes delinquentes, si in magno sint numero. cap. Latroes. 4. De Cleric. excom. cap. ult. de Temp. ordinat. cap. 2. De Cognat. Spirit. Et hoc quotidie practicatur in Ecclesia in Matrimoniiis, cum occulto impedimento dirimente contractis, in quibus ob timorem scandali permittuntur conjuges in eis permanere, & conceditur dispensatio. Leo in Praxi Poenitent. par. 2. pag. 160. & Gobatus in Quinario tract. 5. cap. 37. num. 171. ubi bene declarat, quod per illa Verba ad vitanda scandala, quæ in litteris Sacræ Poenitentiarie inferuntur intelligendum est, ne præbeatur occasio peccandi per temeraria judicia, detractiones, odia, diffensiones, aut per imitationem mali exempli; & prædictas quatuor Regulas ex Canonistis antiquis desumptas ponit Fagnanus in d. cap. Cum ex injuncto, num. 9. De novi operis nunciat. Quæ omnia etiam prolixè ultra intentionem, necesse duxi explicare ad intelligentiam hujus materiæ in mundo frequentissimæ de Scandalo. Nunc breviter innuendum, quando circumstantia scandali sit in Confessione exprimenda.

Igitur qui peccando dedit scandalum sive directum, sive indirectum: aut, quod idem est, sive per se, sive per accidens, ut supra declaratum est de scandalo ætivo, tenetur omnem circumstantiam ejusdem scandali manifestare in confessione; itaut declaret materiam, in qua datum est scandalum; personas, tum quo ad numerum, tum quo ad statum, quas scandalizavit; sive ex hoc scandalo ætivo sequutum sit scandalum passivum, idest, quod prædictæ personæ passæ sint ruinam spiritualem, & lapsæ sint in peccatum; sive non. Et in quas species peccatorum ruerint prædictæ personæ scandalizata; ut fusè docent Eminentiſſi. Cardin. de Lugo 19 dist. 16. sect. 3. per totam, & sect. 4. Emin. Cardin. de Lauræa dist. 11. art. 6. à num. 101. & seqq. ac DD. quos citat, & sequitur Diana Coordinatus tom. 1. tract. 7. resol. 13. nec non resol. 14. ac etiam in tom. 7. tract. 5. resol. 2. & resol. 3. Quæ omnes excerptæ fuerunt è veteri Diana part. 3. tract. 4. resol. 113. alias 114. Item part. 5. tract. 7. resol. 2. & 3. Pariterque part. 7. tract. 6. resol. 33. in quibus omnibus firmatur antedicta obligatio peccantis cum scandalo ætivo, declarandi, ultra circumstantiam sui ipsius personæ, omnes circumstantias concernentes materiam dati scandali, numerum, ac qualitatem personarum scandalizatarum; simulque quot, & qualia peccata occasione sui scandali, ab iisdem personis fuerint commissa; eorum enim omnium reus est ille, qui scandalum dedit; idemque novissimè docet, pluribus DD. citatis Collegium Salmant. d. tract. 6. cap. 8. num. 92.

Corollarii loco notandum venit, quod si quis per ignorantiam, aut oblivionem omisisset manifestare Confessario aliquam circumstantiam peccatorum, quæ confessus fuit, qualitatem suæ ipsius Personæ concernentem, de quibus hucusque actum est, satis esset confiteri illam circumstantiam omissem absque obligatione repetendi præteritas confessiones, ut docent Reginaldus lib. 6. num. 153. & alii plurimi cumulatim per Dianam Coord. d. tom. 1. tr. 3. resol. 119. sumpta ex part. 3. tract. 4. resol. 107. alias 108. in veteri, Et hæc de circumstantia QUIS.